

APSTIPRINU
LLU ITF dekāns

G. Vītols

Jelgavā, 2020. gada 14. augusts

**LLU Informācijas tehnoloģiju fakultātes
Lielā iela 2, Jelgavā, LV-3001**

DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA

DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA ELEKTRODROŠĪBĀ (NEELEKTRO PERSONĀLAM)

LLU Informācijas tehnoloģiju fakultāte, Lielā ielā – 2, Jelgavā, LV-3001
Pils rietumu korpusa auditorijās, datorklasēs, laboratorijās un darbinieku kabinetos ITF dekanātā (Nr. 18., 19., 20., 24., 21., 29.), Datoru sistēmu katedrā (Nr. 30., 33., 34., 35., 38., 39., 307.), Matemātikas katedrā (Nr. 211., 213., 214., 216.), Fizikas katedrā (Nr. 315., 312., 316., 311., 310.), Vadības sistēmu katedrā (Nr. 23-1., 23., 22., 26.), Fizikas katedrā (Nr. 314., 313., 308., 306.), datoru klasēs un laboratorijās (Nr. 25., 27., 32., 31., 28., 47., 115., 217., 220., 221., 287., 301., 302., 303., 303., 304., 305., 306., 308., 309., 313.), auditorijās (Nr. 37., 101., 103., 107., 212., 218., 317.) inženieriem, dekāna vietniekam, laboratoriju vadītājiem un praktikantiem.

Izstrādāta saskaņā ar LR Darba aizsardzības likumu un 2010.gada 10.augusta Ministru kabineta noteikumiem Nr.749 "Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos" un, kā arī izvērtējot darba vides riskus un situāciju darbavietās.

Nr. 3

1. Vispārīgie nosacījumi

- 1.1. Darba aizsardzības instrukcija „DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA ELEKTRODROŠĪBĀ (NEELEKTRO PERSONĀLS)” (turpmāk tekstā Instrukcija) ir saistoša Informācijas tehnoloģiju fakultātes (turpmāk ITF) nodarbinātajiem un izglītojamajiem, tai skaitā mācību spēkiem, darbiniekiem, praktikantiem un visu fakultāšu studējošajiem, kuriem ielānotas nodarbības ITF apsaimniekotajās auditorijās un datoru klasēs.
- 1.2. Nodarbinātā, izglītojamā, praktikanta, pienākums ir iepazīties ar šīs instrukcijas prasībām un tās ievērot visā darba, studiju un prakses laikā.
- 1.3. Nepieļaut to personu atrašanos darba, prakses, studiju vietā, kuras nav iepazinušās ar šo darba aizsardzības instrukciju.
- 1.4. Par elektrodrošības noteikumu neievērošanu vainīgās personas atbilstoši Latvijas Republikas likumdošanai, atkarībā no pārkāpuma smaguma un sekām, var tikt sauktas pie disciplināras, materiālas, administratīvas vai kriminālatbildības.
- 1.5. Elektriskā strāva uz cilvēka organismu var iedarboties elektroķīmiski, fizioloģiski, termiski un mehāniski:
 - 1.5.1. elektroķīmiskā (elektrolītiskā) strāvas iedarbība izpaužas kā asiņu un citu organisma šķidrums sadalīšanās, kas izsauc fizioloģiskus traucējumus cilvēka organismā (bīstamāku iespaidu atstāj līdzstrāva);
 - 1.5.2. fizioloģiska strāvas iedarbība izpaužas kā elpošanas, sirdsdarbības vai nervu sistēmas traucējumi, kā arī muskuļu krampji un neatgriezeniskas izmaiņas šūnās un audos, kā rezultātā tie var atstāt nāvi. Jāatceras, ka cilvēkam var tikt paralizētas balssaites un viņš nevarēs saukt palīgā;
 - 1.5.3. termiskā strāvas iedarbība izpaužas kā cilvēka audu un dažādu orgānu apdegumi vai audu un kaulu pāroģļošanās, kas savukārt var izsaukt nopietnus organisma funkcionālos traucējumus;
 - 1.5.4. mehāniska strāvas iedarbība izpaužas kā ādas, asinsvadu un nervu audu plīsumi, locītavu mežģījumi un locekļu atrāvumi, kurus izraisījusi elektriskā strāva, izejot caur cilvēku ķermeni un izsaucot strauju nepatvaļīgu krampjveida muskuļu saraušanos.
- 1.6. Pašdarbība ar elektroiekārtām vai neatbilstoša darbība ar tām var pakļaut briesmām ne tikai pašu lietotāju, bet arī apkārtējos cilvēkus, kā arī izraisīt ugunsgrēku.
- 1.7. Elektroiekārtas drīkst izmantot tikai tādiem mērķiem, kuriem tās paredzētas, stingri ievērojot ražotāja norādījumus par to drošu ekspluatāciju.
- 1.8. Nodarbinātajam strādājot ar elektroietaisēm, jāzina:
 - 1.8.1. elektrodrošības un darba aizsardzības prasības;
 - 1.8.2. elektriskās strāvas iedarbības veidi un iedarbību ietekmējošie faktori;
 - 1.8.3. darbā lietojamo elektroinstrumentu un ierīču drošas lietošanas un apkalpošanas metodes;
 - 1.8.4. ugunsdrošības noteikumu prasības elektroietaisēs un to ekspluatācijā;
 - 1.8.5. cietušā atbrīvošanu no strāvas iedarbības;
 - 1.8.6. pirmās palīdzības sniegšana cietušajiem;
 - 1.8.7. šīs un citu saistīto darba aizsardzības instrukciju prasības.
- 1.9. Nodarbinātā, izglītojamā, praktikanta pienākumi ir:
 - 1.9.1. nekavējoties ziņot tiešajam darba vadītājam, mācību spēkam un darba aizsardzības speciālistam par nelaimes gadījumu vai situāciju, kas apdraud cilvēku veselību vai dzīvību ITF apsaimniekotajās telpās un rīkoties saskaņā ar šīs instrukcijas punktu Nr. 5.
 - 1.9.2. ievērot uzstādīto drošības zīmju, brīdinošo plakātu un uzrakstu prasības;
 - 1.9.3. izpildīt elektroierīču ekspluatācijas norādījumus.

- 1.10. Bīstamie un kaitīgie faktori:
 - 1.10.1. strāvu vadošas grīdas (metāla, klona, dzelzsbetona, ķieģeļu flīžu segums);
 - 1.10.2. bojāta elektroinstrumentu un elektroierīču izolācija;
 - 1.10.3. nepietiekams darba vietas apgaismojums;
 - 1.10.4. nepietiekama telpu ventilācija;
 - 1.10.5. elektrostatiskie un elektromagnētiskie lauki;
 - 1.10.6. nepietiekams (zem 30%) vai pārmērīgs (virs 70%) gaisa mitrums darba vietā;
 - 1.10.7. paaugstināta darba vides temperatūra (ilgstoši virs 30°C);
 - 1.10.8. iespēja vienlaicīgi pieskarties pie strāvu vadošām daļām, kas nav zem sprieguma, bet avārijas gadījumā var būt zem sprieguma un citām zemētām metāla (strāvu vadošām) konstrukcijām.
- 1.11. Kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi:
 - 1.11.1. aizsargnožogojumi;
 - 1.11.2. pazemināta sprieguma izmantošana
 - 1.11.3. elektroiekārtu zemēšana;
 - 1.11.4. elektroinstrumentu ar dubultu izolāciju izmantošana;
 - 1.11.5. instrumentu ar izolētiem rokturiem izmantošanu;
 - 1.11.6. drošības zīmes un brīdinošie plakāti;
 - 1.11.7. pietiekams apgaismojums – normālu darba apstākļu nodrošināšanai;
 - 1.11.8. dielektriskie cimdi, apavi, paklājņi;
 - 1.11.9. izolējoši paliktņi un uzliktņi.
- 1.12. Ugunsdrošības un sprādziendrošības prasības:
 - 1.12.1. zināt inventāra, aparatūras un telpu ugunsdrošības raksturojumus;
 - 1.12.2. apgūt un ievērot noteiktās ugunsdrošības prasības;
 - 1.12.3. nepieļaut darbību, kas varētu novest pie ugunsgrēka;
 - 1.12.4. izmantot tikai tādu iekārtu, kas ir lietošanas kārtībā, ievērot tās ekspluatācijas noteikumus;
 - 1.12.5. uzturēt kārtībā darba vietu;
 - 1.12.6. mācēt rīkoties ar esošajiem ugunsdzēsšanas līdzekļiem.
- 1.13. Nodarbinātajam, izglītojamajam, praktikantam **aizliegts**:
 - 1.13.1. atrasties ITF apsaimniekotajās telpās alkoholisko dzērienu, narkotisko, psihotoksisko vai citu apreibinošo vielu ietekmē;
 - 1.13.2. smēķēt ITF apsaimniekotajās koplietošanas telpās;
 - 1.13.3. lietot alkoholu ITF apsaimniekotajās telpās;
 - 1.13.4. patvaļīgi veikt biroja tehnikas remontu, bojāt elektroietais, izolāciju.

2. Darba aizsardzības prasības, uzsākot darbu

- 2.1. Pārbaudīt kolektīvos un individuālos aizsardzības līdzekļus, sakārtot darba vietu, novākt visus liekos priekšmetus.
- 2.2. Pārliecināties vai darba vietai ir pietiekošs apgaismojums, nepieciešamības gadījumā izmantot papildus apgaismojumu.
- 2.3. Pārbaudīt darba veikšanai nepieciešamo elektroinstrumentu un ierīču atbilstību darba uzsākšanai, kā arī elektroizolācijas un slēdžu tehnisko stāvokli, pārbaudīt to darbību.
- 2.4. Nodarbinātajam un izglītojamajam **aizliegts** uzsākt darbu, ja konstatēti datortehnikas, darba aprīkojuma, izolācijas, aizsardzības līdzekļu bojājumi.
- 2.5. Par konstatētajām nepilnībām un darba aprīkojuma bojājumiem ziņot tiešajam darba vadītājam un darba aizsardzības speciālistam.

3. Darba aizsardzības prasības, veicot darbu

- 3.1. Lietot nepieciešamos kolektīvos un individuālos aizsardzības līdzekļus, neveikt darbības un nepieļaut bezdarbību, kas varētu radīt bīstamus apstākļus drošai darba videi un apkārtējiem cilvēkiem.
- 3.2. Eksploatējot elektroiekārtas, elektroierīces, jāizpilda to lietošanas instrukcijas un mācību spēku, darba vadītāja noteiktās prasības.
- 3.3. Ievērot izvietotos brīdinājuma uzrakstus un drošības zīmes.
- 3.4. Neaizklāt datora ventilācijas atveres, neapkraut ierīces ar liekiem priekšmetiem, kuri var traucēt siltumapmaiņu.
- 3.5. Neaizkraut elektrosadales skapjus, elektroiekārtas un to pieejas.
- 3.6. Neapliet un nepieļaut mitruma nokļūšanu uz elektroiekārtām, elektroierīcēm, izolācijām.
- 3.7. Nodarbinātajam, izglītojamajam, praktikantam **aizliegts**:
 - 3.7.1. strādāt ar bojātām elektroiekārtām, elektroierīcēm, darba aprīkojumu, individuālajiem un kolektīvajiem aizsardzības līdzekļiem.
 - 3.7.2. bojāt elektrisko vadu izolāciju, elektroinstalāciju un telpā atrodošās iekārtas.
 - 3.7.3. vilkt kontaktdakšu no rozetes aiz pieslēgkabeļa (vada);
 - 3.7.4. ar mitrām/slapjām rokām pieskarties elektroierīcēm, kontaktiem, slēdžiem;
 - 3.7.5. piekarināt pie vadiem jebkādus priekšmetus;
 - 3.7.6. veikt jebkādus remontdarbus;
 - 3.7.7. tīrīt, slaucīt putekļus, krāsot un veikt citus apkopes darbus elektroietaisēs, kas atrodas zem sprieguma;
 - 3.7.8. pārnēsāt, pārvietot iekārtu, turot to aiz vada un pārvietot tīklam pievienotas elektroiekārtas;
 - 3.7.9. noņemt brīdinājuma zīmes, plakātus un uzrakstus;
 - 3.7.10. strādāt ar nesazemētām elektroierīcēm;
 - 3.7.11. veikt drošinātāju nomaiņu un citus elektroierīču remontdarbus;
 - 3.7.12. noņemt un atvērt nožogojumus, kas ierīkoti ap elektroiekārtām;
 - 3.7.13. izejot no telpas, atstāt bez uzraudzības ieslēgtas elektroierīces, ugunsnedrošus priekšmetus.
- 3.8. Par konstatētajām nepilnībām un darba aprīkojuma bojājumiem ziņot tiešajam darba vadītājam un darba aizsardzības speciālistam.
- 3.9. Ja konstatēta dzirksteļošana, parādījušies dūmi, liesmas vai deguma smaka **nekavējoties** pārtraukt darbu, atslēgt no sprieguma elektroiekārtas un ziņot tiešajam darba vadītājam, darba aizsardzības speciālistam.

4. Darba aizsardzības prasības, beidzot darbu

- 4.1. Izslēgt ierīces un elektroinstrumentus, sakārtot darba vietu.
- 4.2. Aizejot no darba vietas, jāpārlicinās vai visas elektroierīces ir atslēgtas no elektrotīkla. Izņemot tās, kuru izslēgšana nav paredzēta (serveri u.c.).
- 4.3. Aizvērt logus, izslēgt ventilāciju, apgaismojumu, aizslēgt telpu.
- 4.4. Nodarbinātajam, izglītojamajam, praktikantam **aizliegts** atstāt bojātu darba aprīkojumu, elektroierīces, neinformējot par bojājumiem tiešajam darba vadītājam un darba aizsardzības speciālistam.

5. Darba aizsardzības prasības ārkārtas situācijās

- 5.1. Rodoties bīstamībai, kas var izraisīt nelaimes gadījumu, darbu nekavējoties pārtraukt un brīdināt citus tuvumā strādājošos.
- 5.2. Elektriskās strāvas trieciena gadījumā atslēgt strāvas avotu un cietušo atbrīvot no strāvas iedarbības. Ja cietušā pulss nav sataustāms, veikt mākslīgo elpināšanu (saskaņā ar instrukciju "Darba aizsardzības instrukcija pirmās palīdzības sniegšanai") un izsaukt Neatliekamo medicīnisko palīdzību, zvanot uz tālruņa numuru **113**.
- 5.3. Ugunsgrēka gadījumā nekavējoties pārtraukt darbu, veikt pasākumus ugunsgrēka dzēšanai. Ja ugunsgrēku nevar nodzēst pašu spēkiem, tad izsaukt ugunsdzēsības un glābšanas dienestu, zvanot uz tālruņa numuru **112** un nosaucot precīzu ugunsgrēka vietas adresi, objektā esošo cilvēku skaitu un savu vārdu, uzvārdu un tālruņa numuru. Ugunsgrēka gadījumā jārikojas saskaņā ar instrukciju „Plāns rīcībai ugunsgrēka gadījumā”.
- 5.4. Nelaimes gadījumā cietušajam nekavējoties sniegt pirmo palīdzību (saskaņā ar instrukciju "Darba aizsardzības instrukcija pirmās palīdzības sniegšanai") vai izsaukt Neatliekamo medicīnisko palīdzību, zvanot uz tālruņa numuru **113** un nosaucot precīzu nelaimes gadījuma vietas adresi, kas noticis, cik cietušo vai saslimušo. Nepārtraukt sarunu, pirms to nav izdarījis dispečers.
- 5.5. Par darba laikā notikušo ugunsgrēku, nelaimes gadījumu nekavējoties ziņot tiešajam darbu vadītājam un darba aizsardzības speciālistam.
- 5.6. Avārijas vai nelaimes gadījuma notikuma vietu saglabāt neskartu. To mainīt drīkst tikai tad, ja tas nepieciešams palīdzības sniegšanai.
- 5.7. Nodarbinātajam, izglītojamajam vai praktikantam ir **aizliegts** atstāt notikuma vietu bez pirmās palīdzības sniegšanas cietušajam un ziņošanas attiecīgajiem dienestiem.

6. Pirmā palīdzība elektrotraumas gadījumā

- 6.1. **Zemspriegums** (līdz 1000 V). Palīdzība:
 - 6.1.1. sargā sevi!;
 - 6.1.2. atslēdz strāvu;
 - 6.1.3. atdzīvināšanas pasākumi, ja nepieciešams;
 - 6.1.4. **vienmēr** izsauc Neatliekamo medicīnisko palīdzību pa telefonu **113**.

IZSTRĀDĀJA:

MK laboratoriju vadītāja Inga
Orehova 2019. gada 30. augustā.

SASKAŅOTS:

ITF dek.vietn. / A. Paura /

DSK lab.vad. / K. Notrums /

MK lab.vad. _____ / _____ /

FK lab.vad. / J. Rumba /

VSK lietv.spec. / V. Balss /